

شب اول قبر و پرسش در قبر

کلیدواژه: شب اول قبر، سؤال قبر.

پرسش: شب اول قبر چگونه است و سؤال قبر توسط چه کسانی انجام می‌شود؟ و از چه می‌پرسند؟

پاسخ: پرسش در قبر برای **کافران** و **فاسقان** توسط **نکیر و منکر** با حالت ترسناک و برای **مؤمن** توسط مبشر و بشیر با حالت فرحناک انجام می‌شود، محور پرسش‌ها، عقاید و **اصول دین** است؛ به ویژه مسئله **امامت** (در **روایت** تدفین فاطمه مادر حضرت امیر (علیه‌السلام) آمد که **پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)**، نام **علی (علیه‌السلام)** را به او تلقین کرد تا در پاسخ **ملائکه** بیان کند) (**خداوند**، **پیامبر**، **دین**، **امام**)؛ اما از مسائل **فروع دین** - به ویژه مسائلی که در تعیین **سیرنوشت انسان** مؤثر است - نیز سؤال می‌شود؛ مانند: **دوستان** و در روایتی به **ایه شریفه «يُنْتَبِئُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ»** برای **سؤال در قبر** استدلال شده است و پس از آن، همان اوصافی که برای نکیر و منکر ذکر شد، بیان کرده است و اضافه شده که به دست هر کدام گزری به وزن سنگینی آهن‌های **دینا** است و از ربّ، نبی، **قبله**، امام می‌پرسند و مؤمن در پاسخ می‌گوید ... امام من، علی بن ابی‌طالب (علیه‌السلام) است

فهرست مندرجات

۱ - روایات درباره شب اول قبر

۱.۱ - حدیثی از پیامبر

۱.۲ - حدیثی از امام صادق

۱.۳ - حدیثی از امام علی

۱.۴ - حدیثی از امام سجاد

۱.۵ - احادیث دیگر

۱.۶ - دیدگاه شیخ مفید

۱.۷ - دیدگاه جزایری

۲ - یادآوری یک نکته

۳ - نتیجه بحث

۴ - معرفی منابع

۵ - پانویس

۶ - منبع

روایات درباره شب اول قبر

بهترین و کامل‌ترین پاسخ را می‌توان از **زبان معصومین (علیهم‌السلام)** دریافت کرد.

← حدیثی از پیامبر

پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به برخی **اصحاب** فرمود: وقتی دو آزمایش‌کننده قبر بر تو وارد شدند، چگونه خواهی بود؟ آن صحابی گفت: آن دو آزمایش‌کننده چه کسی‌اند؟ فرمود: دو ملکی‌اند، سختگیر و خشن، آوازشان مانند رعد غرنده، چشمانشان چون برق خیره‌کننده، با موهای بلند که زیر پای آنها می‌شود و روی آن راه می‌روند، دارای دندان‌هایی که با آن زمین را می‌شکافند و از تو می‌پرسند. [تأ] مجلسی، **مجددین**، **بحارالانوار**، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۵.

← حدیثی از امام صادق

امام صادق (علیه‌السلام) فرمود: همین که میت دفن شد، دو ملکی به نام‌های **منکر** و **نکیر** سراغ او می‌آیند که آوازشان مانند ... از **میت** می‌پرسند: پروردگارت کیست؟ دینت چیست؟ پس میت اگر **مؤمن** باشد، می‌گوید **الله پروردگارم**، **اسلام** دین من است؛ سپس می‌پرسند، راجع به مردی که از میان شما بیرون آمد، چه می‌گویی؟ میت می‌گوید: پیامبر را از من می‌پرسی؟ شهادت می‌دهم که او **رسول خدا** است

[تأ] **کلینی**، **مجددین یعقوب**، **الفروع من الکافی**، ج ۳، ص ۲۲۶، ح ۷.

و از امام او می‌پرسند، میت امام خود را معرفی می‌کند، دو ملک می‌پرسند، چگونه **امامت** را شناختی؟ میت می‌گوید: این امری است که

[خدا](#) مرا بر آن [هدایت](#) کرده است.
[۱۳] [کلینی](#)، [مجد بن یعقوب](#)، [الفروع من الکافی](#)، ج ۳، ص ۲۲۸، ح ۱۱.

← حدیثی از امام علی

در روایتی از [امیرالمؤمنین \(علیه السلام\)](#) مانند آنچه از رسول خدا نقل شد، آمده است: ... و سؤال می‌کنند امام تو کیست؟ پاسخ می‌گوید: امام من علی بن ابی‌طالب (علیه‌السلام) است. سپس دیگر [ائمہ \(علیهم السلام\)](#) را یکی پس از دیگری می‌شمرد تا به [امام زمان](#) خویش می‌رسد.
[۱۴] [جزایری](#)، [سیدنعمت‌الله](#)، [الانوار النعمانیة](#)، ج ۴، ص ۲۲۲.

← حدیثی از امام سجاد

[امام سجاد \(علیه السلام\)](#) جمعه‌ها در مسجد النبوی به [موعظه](#) مردم می‌پرداخت و از پایان عمر و سؤال و نکیر و منکر می‌گفت: از خدایی که می‌پرستی، از پیامبری که برای تو مبعوث شد، از دینی که بر آن هستی، از کتابی که می‌خوانی، از امامی که پیروی می‌کنی، از عمری که سپری کردی و از مالی که به دست آوردی و خرج کرده‌ای سؤال می‌کنند.
[۱۵] [مجلسی](#)، [مجدیاقر](#)، [بحارالانوار](#)، ج ۶، ص ۲۲۳، ح ۲۴.

← احادیث دیگر

– در روایات دیگر آمده است: از [قبیله‌اش](#)، از دوستانش
[۱۶] [مجلسی](#)، [مجدیاقر](#)، [بحارالانوار](#)، ج ۶، ص ۱۷۵، ح ۱.
از [نمازش](#)، [زکاتش](#)، [روزه‌اش](#).
[۱۷] [شیر](#)، [عبدالله](#)، [حق‌الیقین](#)، ج ۲، ص ۲۸۸.

– در برخی روایات آمده است که نکیر و منکر با آن قیافه وحشتناک و ... مربوط به میت [کافر](#) است؛ اما ملائکه مسئول پرسش از میت مؤمن به نام مبشر و بشیر است، [ابوبصیر](#) از امام صادق (علیه‌السلام) پرسید آیا آن دو ملک بر مؤمن و کافر با یک صورت وارد می‌شوند؟ فرمود: خیر.
[۱۸] [کلینی](#)، [مجد بن یعقوب](#)، [الفروع من الکافی](#)، ج ۳، ص ۲۲۹، ح ۱۲.

← دیدگاه شیخ مفید

[شیخ مفید](#) (رحمة‌الله‌علیه) می‌فرماید: در برخی روایات نام دو ملکی که بر کافر نازل می‌شوند ناکر و نکیر و نام دو ملکی که بر مؤمن نازل می‌شوند مبشر و بشیر ذکر شده است، گفته شده اگر نام دو ملک کافر نکیر و ناکر است به خاطر این است که کافر منکر [حق](#) است و منکر آن [ملائکه](#) و از آمدن آنها ناخشنود است و دو ملک مؤمن مبشر و بشیر است چون آن دو [رضایت](#) و [نواب](#) خدا را بر او بشارت می‌دهند.
[۱۹] [شیخ مفید](#)، [مجد بن نعمان](#)، [تصحیح اعتقادات الامامیة \(شرح عقاید صدوق\)](#)، ص ۹۹.
[۲۰] [فیض کاشانی](#)، [ملاحسن](#)، [علم‌الیقین](#)، ج ۲، ص ۱۰۷۳.

← دیدگاه جزایری

[سیدنعمت‌الله جزایری](#) می‌نویسد: از ظاهر دعاهایی که از ائمه اطهار (علیهم‌السلام) رسیده، برمی‌آید که منکر و نکیر جهت بازجویی [کفار](#) و فساق می‌آیند و مبشر و بشیر با بهترین هیئت و صورت به بازجویی مؤمنین می‌آید و موجب خشنودی آنها می‌شوند.
[۲۱] [جزایری](#)، [سیدنعمت‌الله](#)، [الانوار النعمانیة](#)، ج ۳، ص ۲۲۵.

یادآوری یک نکته

نامیده شدن ملائکه الهی به [نکیر و منکر](#) که در ظاهر [اسم](#) زشتی است، به خاطر این نیست که زشتی در ذات آنها باشد؛ چون ملائکه الهی از هر پلیدی به دورند؛ بلکه به خاطر این است که کافر و فساق از دیدن آنها منقلب و گرفته و ناخشنود می‌شوند؛ مانند نامیده شدن به [خزنه جهنم](#) و زبانه که برخی از ملائکه‌اند.
[۲۲] [حمصی رازی](#)، [سدیدالدین](#)، [المنقذ من التقلید](#)، ج ۲، ص ۱۹۷ - ۱۹۸.

نتیجه بحث

پرسش در قبر برای [کافران](#) و [فاسقان](#) توسط نکیر و منکر با حالت ترسناک و برای مؤمن توسط مبشر و [بشیر](#) با حالت فرحناک انجام می‌شود، محور پرسش‌ها، عقاید و [اصول دین](#) است؛ به ویژه مسئله [امامت](#) (در [روایت](#) تدفین [فاطمه](#) مادر حضرت امیر (علیه‌السلام) گذشت که [پیامبر اکرم](#) نام [علی](#) (علیه‌السلام) را به او [تلقین](#) کرد تا در پاسخ [ملائکه](#) بیان کند [\[۱۲\]](#) شبّر، عبدالله، حق‌الیقین، ج ۲، ص ۳۸۴.

(خداوند، پیامبر، دین، امام)؛ اما از مسائل [فروع دین](#) - به ویژه مسائلی که در تعیین سرنوشت [انسان](#) مؤثر است - نیز سؤال می‌شود؛ مانند: صرف عمر، دوستان و

در روایتی به [ایه](#) شریفه «[يُتَيَّبُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ](#)» برای سؤال در [قبر](#) استدلال شده است و پس از آن، همان اوصافی که برای نکیر و منکر ذکر شد، بیان کرده است و اضافه شده که به دست هر کدام گریزی به وزن سنگینی آهن‌های [دنیا](#) است و از ربّ، نبی، قبله، امام می‌پرسند و [مؤمن](#) در پاسخ می‌گوید ... [امام](#) من، علی بن ابی‌طالب (علیه‌السلام) است ... ([\[۱۴\]](#) شبّر، عبدالله، حق‌الیقین، ج ۲، ص ۳۸۷.

به نقل از کتاب المناقب از قول ابوهریره).

معرفی منابع

۱. تفسیر موضوعی، ج ۴، مواد در قرآن، آیت‌الله جوادی آملی.
۲. معادشناسی، ج ۱ و ۲، علامه سیدمحمدحسین تهرانی.
۳. منازل‌الآخره، شیخ‌عباس قمی.

پانویس

۱. [↑](#) مجلسی، مجدباقر، بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۱۵، ج ۵.
۲. [↑](#) کلینی، مجد بن یعقوب، الفروع من الکافی، ج ۳، ص ۲۳۶، ج ۷.
۳. [↑](#) کلینی، مجد بن یعقوب، الفروع من الکافی، ج ۳، ص ۲۳۸، ج ۱۱.
۴. [↑](#) جزایری، سیدنعمت‌الله، الانوار النعمانیه، ج ۴، ص ۲۲۲.
۵. [↑](#) مجلسی، مجدباقر، بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۲۲، ج ۲۴.
۶. [↑](#) مجلسی، مجدباقر، بحارالانوار، ج ۶، ص ۱۷۵، ج ۱.
۷. [↑](#) شبّر، عبدالله، حق‌الیقین، ج ۲، ص ۲۸۸.
۸. [↑](#) کلینی، مجد بن یعقوب، الفروع من الکافی، ج ۳، ص ۲۳۹، ج ۱۲.
۹. [↑](#) شیخ مفید، مجد بن نعمان، تصحیح اعتقادات الامامیه (شرح عقاید صدوق)، ص ۹۹.
۱۰. [↑](#) فیض کاشانی، ملامحسین، علم‌الیقین، ج ۲، ص ۱۰۷۳.
۱۱. [↑](#) جزایری، سیدنعمت‌الله، الانوار النعمانیه، ج ۳، ص ۲۲۵.
۱۲. [↑](#) حمصی رازی، سدیدالدین، المنقذ من التقليد، ج ۲، ص ۱۹۷ - ۱۹۸.
۱۳. [↑](#) شبّر، عبدالله، حق‌الیقین، ج ۲، ص ۲۸۴.
۱۴. [↑](#) شبّر، عبدالله، حق‌الیقین، ج ۲، ص ۳۸۷.

منبع

سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «شب اول قبر و پرسش در قبر»، تاریخ بازبینی: ۱۳۹۸/۰۶/۰۵.

رده‌های این صفحه : [سؤال قبر](#) | [شب اول قبر](#) | [قبر](#) | [مباحث اعتقادی](#) | [مباحث کلامی](#) | [مرگ](#) | [معاد](#) | [معارف اسلامی](#)